

SL om nya läroplanen

Sveriges lärarförbunds remissyttrande "över
förslaget till förändring av grundskolans
läroplan (Dnr S 78:752)

INNEHÅLL

	Sid.
FÖRORD	1
1. UTGANGSPUNKTER FÖR FÖRBUNDETS YTTRANDE	2
1.1 Skolutveckling och samhällsutveckling	2
1.2 Förbättrad arbetsmiljö i skolan kräver ökade resurser	3
2. SKOLANS RESURSER	5
3. HEM-SKOLA-SAMHÄLLE	8
4. INNEHÄLLET I SKOLANS ARBETE	10
4.1 Generella förslag och kommentarer rörande innehållet i skolans arbete	10
4.2 Stadiefördelningen	10
4.3 Förslag och kommentarer för enskilda ämnen	12
5. ARBETSSÄTT	16
5.1 Inledning	16
5.2 Undersökande och experimentellt arbete - verklighetsförankring	17
5.3 Individualisering och samarbete	18
5.4 Färdighetsutveckling	19
5.5 Medinflytande och medansvar	19
6. SKOLANS STÖDJANDE ARBETE	20
7. SKOLA - ARBETSLIV	22
8. TILLVAL PÅ HÖGSTADIET	25
8.1 Förslag till nytt tillvalssystem	25
8.2 Alternativkurser	27
9. GRUNDSKOLANS UTFORMNING - SKOLDAG - TIMPLAN	28
9.1 Elevtimplan	28
9.2 Möjlighet till lokala variationer	28
9.3 Probleminriktade studier av projektkaraktär	28
9.4 Lågstadiets timplan	29
9.5 Mellanstadiets timplan	29
10. LÄRARBEHOV OCH VISSA PERSONALKONSEKVENSER	30
11. FORTBILDNING	32
12. LOKALER OCH LÄROMEDEL	34
12.1 Lokaler	34
12.2 Läromedel	35
13. GENOMFÖRANDE	36
SAMMANFATTNING	37

FÖRORD

Arbetet med förslaget till ny läroplan för grundskolan har delvis bedrivits efter andra riktlinjer än vid tidigare läroplansreformer.

Dessa var i hög grad präglade av att förslag utarbetades av en grupp s k experter. Enskilda lärare och skolledare hade ytterst små möjligheter att påverka arbetet, en bred debatt om förslagens reella innebörd kunde bli av tidsskäl inte genomföras innan beslut fattats, informations- och fortbildningsinsatser till de berörda var ytterst blygsamma. Därtill kommer att de praktiska förutsättningarna för att genomföra reformerna inte klarlades under utredningsarbetet. Önskemål i yttranden från bl a personalorganisationerna om erforderliga resurser beaktades inte. Detta har sammanlagt lett till att många lärare och skolledare inte upplevt att reformbesluten inriktats just på vad som i skolarbetet upplevts som problem, resp att reformintresset begränsats till att fatta beslut i riksdag, regering eller central skolmyndighet.

Det nu aktuella läroplansarbetet har bedrivits med större öppenhet än tidigare. Lärar- och skolledarorganisationerna har haft kontinuerlig insyn i arbetet. Förslagen har successivt förts ut till debatt på fältet, och synpunkter har inhämtats. Under remissarbetet har lärare och skolledare under en extra studiedag beretts tillfälle diskutera förslagen. Detta innebär för förbundets del att detta yttrande har kunnat utformas efter omfattande diskussioner bland medlemmarna varvid en mängd värdefulla synpunkter framförts.

Det är endast att beklaga att förbundets krav på förlängd remisstid inte kunnat tillgodoses. Remissarbetet har måst genomföras under orimligt stark tidspress.

Sveriges lärarförbund anser sålunda att formerna för översynsarbetet har fungerat bättre än vid tidigare läroplansreformer. För framtiden bör detta system vidareutvecklas och samtidigt mer inriktas mot att läroplansförändringar skall kunna initieras från "fältet" och bygga på en systematisk utvärdering av verksamheten.

Stockholm i oktober 1978

SVERIGES LÄRARFÖRBUND

SAMMANFATTNING AV SVERIGES LÄRARFÖRBUNDS SYNPUNKTER OCH YRKANDEN

Förord

För framtiden bör läroplansförändringar kunna initieras från "fältet" och bygga på en systematisk utvärdering av verksamheten.

1. UTGANGSPUNKTER FÖR SLs YTTRANDE

1.1 Skolutveckling och samhällsutveckling

Förbundet stöder inriktningen av reformarbetet och en successiv förändring av skolans verksamhet. Undervisningsprogrammet enligt Lgr 69 har dock ännu inte förverkligats. I en kontinuerlig samhällsutveckling måste skolan också utvecklas, även om uppställda mål ännu inte är uppnådda. Läroplansförslaget innebär främst förskjutningar av tyngdpunkterna i Lgr 69. Skolans arbetssätt är själva centrum för förslagen.

1.2 Förbättrad arbetsmiljö i skolan kräver nya resurser

Grundskolan har i dag många och svåra problem. Konsekvenserna av läroplansförslaget för arbetsmiljön i skolan även på kort sikt måste nog analyseras. Förverkligandet av reformen beror helt på vilka stödjande och kompletterande insatser som kommer att göras för dem som skall utföra arbetet i skolan. Nya resurser måste tillföras grundskolan, främst för fortbildning, lokaler och utrustning. Skolans huvudmän måste klarlägga vilka insatser man är beredd att göra.

2. SKOLANS RESURSER

Resurstilldelningen till skolan får inte minska på grund av tillfälliga svängningar i den ekonomiska konjunkturen.

Elevantalet i grundskolan minskar. De betydande resurser som härigenom frigörs bör utnyttjas för att fullfölja SIA-reformen inklusive den nya läroplanen.

Innan dessa medel blir tillgängliga behövs emellertid enligt SLs bedömning betydande resurstillskott före och under reformstarten. Skolöverstyrelsens och kommunförbundets utredning om reformens kostnader visar samma sak.

3. HEM - SKOLA - SAMHÄLLE

För att möjliggöra den starkt utökade samverkan mellan hem- skola och samhälle som är ett väsentligt inslag i skolreformen måste en omfattande information ges om reformens innebörd. Informationen bör vara riktad till hemmen och till de organ i samhället som kommer att beröras av skolverksamheten.

Förbundet instämmer i att föräldrar bör medverka i skolarbetet och påpekar att samhället måste bereda dem bättre möjligheter därtill än för närvarande.

Förbundet avvisar en samverkan med samhällsorganen som sträcker sig så långt att dessa får inflytande på uppläggnings- och utvärderingen av vardagsarbetet i skolan.

4. INNEHÄLLET I SKOLANS ARBETE

4.1 Generella förslag och kommentarer rörande innehållet i skolans arbete

Elevernas kunskaper och färdigheter i svenska och naturvetenskapliga och tekniska ämnen måste särskilt uppmärksammas.

4.2 Stadiefördelningen

Förbundet betraktar gemensamma, icke stadiebundna huvudmoment som ett långsiktigt mål men avvisar att denna ordning generellt införs i nuvarande läge. Förslaget till stadieövergripande huvudmoment inom oä-sektorn bör bibehållas i läroplanen för att underlätta lokalt utvecklingsarbete.

4.3 Förslag och kommentarer för enskilda ämnen

Barnkunskap

Integrering av barnkunskapen i andra skolämnen tillstyrkes, men det måste säkerställas att stoffet inte endast bevaras utan också utökas.

Konst, ekonomi

Integrering tillstyrks.

Teknik, maskinskrivning

Förbundet tillstyrker att teknik och maskinskrivning blir obligatoriska ämnen. De lokalmässiga förutsättningarna för ett genomförande måste utredas, särskilt med hänsyn till att ämnena måste få en praktisk inriktning. Den sistnämnda punkten vill förbundet särskilt understryka. Risken för att integreringen av teknik i oä leder till en försvagning av oä-blockets övriga delar på grund av minskat tidsutrymme måste uppmärksammas.

Kursplan i hemspråk

Förbundet tillstyrker att en allmän kursplan i hemspråk utformas.

Orienteringsämnen

Förbundet tillstyrker en ämnesövergripande kursplan samtidigt som den kompletteras med förslag till stadiebundna huvudmoment. Den stadieövergripande kursplanen för oä bör bibehållas. På högsta-diet bör dock särskilda kursplaner för S0- respektive NO-sektorn kunna tillämpas lokalt.

Slöjd

Förbundet tillstyrker att slöjd skall vara ett obligatoriskt ämne för grundskolan men föreslår att den traditionella uppdelningen i olika slöjdarter upphävs.

5. ARBETSSÄTT

5.1 Inledning

Förslaget till ett förändrat arbetssätt kan enligt förbundets upp-

fattning leda till effektivare studier och en förbättrad arbetsmiljö. Lärarens metodiska frihet måste dock bevaras.

Ett förändrat arbetssätt kan inte införas utan de förbättringar i fråga om lokaler, läromedel och fortbildning som anges i avsnitten 11 och 12. Tillgodoses inte dessa, kommer reformen att leda till en försämrad arbetsmiljö.

5.2 Undersökande och experimentellt arbete - verklighetsförankring

Även den ökade kontakten med närsamhälle och arbetsliv, dvs varningen av teori och praktik, kan genomföras endast med hjälp av nya resurser.

5.3 Individualisering och samarbete

Förbundet ansluter sig till principen om en allsidig klassammansättning och principen om heterogena grupper. Homogena tidsbegränsade grupper skall dock kunna bildas för träning av speciella moment.

Läroplanens starka inriktning på individualisering instämmer förbundet i. Den kan emellertid inte genomföras utan förbättrad lokaltillgång, möjlighet att tillfälligt bilda mindre grupper samt tillgång till läromedel av ny typ.

5.4 Färdighetsutveckling

Läroplansförslagets vidgade färdighetsbegrepp är värdefullt. I en ny läroplan måste emellertid också finnas särskilda anvisningar för utvecklingen av färdigheterna tala, läsa, skriva och räkna.

5.5 Medinflytande och medansvar

Förbundet instämmer i riktlinjerna för ökat medinflytande vid planering och val av stoff och arbetssätt.

6. SKOLANS STÖDJANDE ARBETE

Integrering av handikappade elever tillstyrks i den mån det kan säkerställas i varje särskilt fall att åtgärden inte medför en försämring

för eleven. Integrering kan inte genomföras utan skada för eleven och alltför stora påfrestningar på den vanliga klassen och på läraren, om inte minst de resurser som eleven tidigare haft tillgång till får åtfölja honom.

Kapitlet om skolans stödjande arbete måste utvecklas så att alla härmed sammanhängande frågor får en mera ingående behandling.

Avsnittet om invandrarundervisningen bör brytas ut och behandlas i ett särskilt kapitel. Hemspråkets avgörande betydelse för elevens emotionella, sociala och intellektuella utveckling bör starkare framhävas. Hemspråksundervisning bör vara obligatorisk med viss möjlighet till dispens.

7. SKOLA - ARBETSLIV

Förbundet är positivt till den föreslagna vidgningen av arbetslivsorienteringen såväl beträffande omfattning som innehåll. Studie- och yrkesorientering (syö) bör vara ett delmoment i samtliga skolämnen. Fortbildningen av lärare för ökad arbetslivserfarenhet bör utvidgas. Det är viktigt att elevernas individuella val tillgodoses så mycket som möjligt.

Effektivisering av praktikanskaffning och tillgången till praktikplatser bör utredas för att inte reformen skall bli ett slag i luften på platser med dålig arbetsplatstillgång.

Ökade såväl statliga som kommunala resurser måste anslås för att arbetslivsorienteringen skall kunna bringas att fungera.

8. TILLVAL PÅ HÖGSTADIET

8.1 Förslag till nytt tillvalssystem

Förbundet tillstyrker en minskning av antalet tillvalstimmar på högstadiet från 11 till 9 men kan inte acceptera SÖs förslag till tillvalsämnen. Genom att begränsa tillvalsmöjligheterna till B-språk

eller kommunikation ställs enligt förbundets mening många ungdomar i realiteten inför ett val mellan kommunikation och anpassad studiegång.

Tillvalet bör ånyo utredas med sikte på att många olika elevintressen skall kunna tillgodoses och att de praktiska inslagen skall vara starka. Alla val bör ge lika valmöjligheter vid övergång till gymnasieskolan.

I avvaktan på en allsidig utredning av förhållandet mellan högsta-diet och övergången till gymnasieskolan vill förbundet slå vakt om B-språkens ställning i grundskolan och ett bibehållande av ett tillvalssystem.

8.2 Alternativkurser

Förbundet tillstyrker att de alternativa kurserna i tillvalsämnena tyska och franska avskaffas under förutsättning att resurserna bibehålls inom skolan och tillförs förstärkningsresursen.

Förbundet avvisar att man fastställer en femårsperiod inom vilken alternativkurserna i de obligatoriska ämnena engelska och matematik avvecklas. Försöksverksamheten med gemensam kurs i de båda ämnena bör dock utvidgas.

9. GRUNDSKOLANS UTFORMNING - SKOLDAG - TIMPLAN

9.1 Elevtimtal

Förslaget att ange undervisningstid i hela timmar och delar därav istället för 40-minutersperioder avvisas. Det tillhör en arbetstidsförhandling.

9.2 Möjlighet till lokala variationer

Förslaget till timplan accepteras liksom principen att ange undervisningstid per stadium i stället för som för närvarande per årskurs. Svårigheter som kan uppstå för flyttande elever till följd av olika lokala planeringar måste kunna mötas med stödundervisning. Härfor krävs nya resurser.

9.3 Probleminriktade studier av projektkaraktär

Förbundet stöder förslaget och förutsätter att fortbildningsbehovet tillgodoses.

9.4 Lågstadiets timplan

SÖs förslag, som innebär att engelska påbörjas i årskurs 3 eller i årskurs 4 efter lokalt beslut tillstyrks, liksom i övrigt förslaget till timplan för lågstadiet.

9.5 Mellanstadiets timplan

Förbundet biträder förslaget att elevtimtalet på mellanstadiet minskas med sammanlagt sex 40-minuterslektioner. Anställningstryggheten för lärarna på mellanstadiet måste säkras.

10. LÄRARBEHOV OCH VISSA PERSONALKONSEKVENSER

Förbundet anser att SÖ på ett helt annat sätt än vad som framgår av förslaget måste utreda och ta ett samlat arbetsgivaransvar för personalkonsekvenserna av läroplansförslaget.

Förbundet har för avsikt att hos SÖ begära förhandlingar om lokalt kollektivavtal vad gäller bl a utredning om personalkonsekvenserna av läroplansförslaget.

11. FORTBILDNING

Om läroplansreformen skall kunna genomföras måste den nuvarande samlade fortbildningsresursen starkt ökas. I enlighet med de krav som TCO-S framfört i förhandling innan SÖ lämnade sitt förslag bör först och främst alla lärare och skolledare få 5 dagars fortbildning innan förslaget genomförs.

12. LOKALER OCH LÄROMEDEL

12.1 Lokaler

SÖ har inte utrett lokalbehovet. Detta måste ske såväl med hänsyn

till ett förändrat arbetssätt som t ex förslagen beträffande teknik, maskinskrivning, specialundervisning, invandrarundervisning. SÖs normer för skolbyggnader måste ses över och anpassas till läroplansförslagen. Sker inte detta blir reformen partiellt ogenomförbar på samma sätt som skedde med Lgr 69.

12.2 Läromedel

Läroplansförslagen har konsekvenser för läromedlen och för skolans läromedelssamlingar. Detta har SÖ beaktat och vill lösgöra resurser härför genom slopande av bestämmelsen om gåvoläromedel. Enligt SLs uppfattning bör vissa gåvoläromedel alltjämt förekomma. Garantier bör åstadkommas för att frigjorda läromedelsresurser kommer läromedelssidan till godo och inte tas i anspråk för andra ändamål.

13. GENOMFÖRANDE

Förbundet ansluter sig till förslaget beträffande genomförandet av läroplansförändringen. Fortsatt insyn och medverkan i utredningsarbetet förutsätts. Avtal sluts i vissa frågor.